

Blasfemija i muslimanski odgovor

PIŠE:
FIKRET
KARČIĆ

MUSLIMANSKO REAGIRANJE NA BLASFEMIJU: HISTORIJSKI PRIMJERI I POUKE

Slučaj satiričnog francuskog magazina Charlie Hebdo, koji uključuje objavljivanje karikatura Muhammeda, a.s., teristički napad na novinare i policajce koji su ih čuvali, ponovno objavljivanje karikatura i proteste muslimana širom svijeta na sve ovo otvorio je pitanje muslimanskih reakcija na blasfemiju. Ovo nije prvi ovakav slučaj u Evropi, odnosno na Zapadu, s kojim se suočavaju muslimani. Kako je poznato

1989. Salman Rušdi je objavio roman *Satanski stihovi*, a 2005. danski list Jyllands-Posten objavio je karikature Muhammeda, a.s. Muslimanske reakcije na ove slučajeve uključivale su: fetvu ajetullah Homeinija o smrtnoj kazni za Selmana Rušdija, spaljivanje romana, demonstracije, pokušaj sudskog progona autora itd. U slučaju danskih karikatura desile su se protestne demonstracije, napadi na diplomatska predstavništva

Danske, bojkot danskih proizvoda itd. U slučaju Charlie Hebdo desio se teristički napad i demonstracije. Ove reakcije su se dešavale kako u Evropi, odnosno na Zapadu tako i u muslimanskim zemljama. Ono što se uočava jeste da među muslimanima u Evropi tokom posljednjih dvadeset pet godina nije došlo do ozbiljnog razmatranja pitanja kako reagirati na vrijedanje vjerskih svetinja u okviru demokratskih država.

U tom smislu ovaj tekst ima za cilj da pruži kratak pregled historijskih reakcija muslimana na izazov vrijedanja vjerskih svetinja, odnosno blasphemije, te uvid u reagiranja dru-

Kako su muslimanske države kroz historiju reagirale na izazov blasphemije, šta je ta reakcija donijela, te kako na taj izazov danas reagiraju pojedine vjerske zajednice na Zapadu

gih vjerskih zajednica na isti izazov na Zapadu u savremeno doba.

1. Reakcija putem krivičnopravnih sankcija

U situacijama kada se blasphemija desila u okviru historijskih muslimanskih država u kojima je važilo šerijatsko krivično pravo reakcija na blasphemiju je bila putem krivičnih sankcija. Za vrijedanje Boga, Božijeg Poslanika, meleka i drugih svetinja bila je zaprijećena smrtna kazna. Ova reakcija nije specifična samo za islam, nego su se i druge objavljene religije štitile na taj način u vrijeme kada je njihovo vjersko pravo bilo dio državnog prava.

Kao primjer muslimanskog reagiranja na ovaj način uzećemo dva slučaja: slučaj tzv. Kordopskih mučenika iz 9. stoljeća i slučaj tzv. jerusalimskih mučenika iz 14. vijeka. (O ovom fenomenu u literaturi na južnoslovenskim jezicima može se više vidjeti kod Ivana Jurkovića, „U potrazi za slavom mučeništva? Sv. Nikola Tavelić i martirski pokret u Cordobi – razlike i sličnosti“, *Croatica Christiana Periodica*, g. XXXVII, Zagreb 2013, br. 72, str.1-19)

Kordopski mučenici

Pod ovim imenom u historiji je poznat pokret kršćana u Kordobi između 850. i 859. Ti kršćani, muškarci i žene, svećenici i laici, u većini slučajeva su se bez ikakvog razloga pojavili pred muslimanskim vlastima, vrijedali islam i Božijeg Poslanika želeći da na taj način isprovoci-

raju svoju smrt i da postanu mučenici (martiri) za kršćansku vjeru. Sve ovo se desilo u vrijeme kada je na vlasti u Kordobi bio emir Abdurrahman II (822-852) i njegov sin Muhammed I (852-886). Ideološki zagovornik ovog pokreta bio je svećenik Eulogij iz Kordobe. On je ostavio pisano svjedočenje o pokretu mučenika. I sam je pogubljen zbog blasphemije 11. marta 859. da bi kasnije bio proglašen za sveca.

Crkveni pisci su doveli u pitanje mučeništvo ovih ljudi. Oni nisu bili progoljeni od muslimanske vlasti, muslimanska vlast nije vršila istrage radi otkrivanja kršćana, nisu bili podvrgnuti torturi, a muslimanska vlast nije bila paganska, kao što je to bio slučaj sa Rimskom carevinom, čiji se mučenici uzimaju kao idealni uzori u katoličanstvu. Prema učenju koje je razvio Atanazije, biskup Aleksandrije (o. 297-373), mučeništvo kao svjedočenje vjere u kršćanstvu je dozvoljeno samo u izuzetnim situacijama, a koje sam mučenik nije isprovocirao.

Kordopski mučenici nisu poznavali islam iz njegovih izvora iako su živjeli u muslimanskoj državi. Oni su svoje predstave o islamu bazirali na anti-islamskim polemičkim kršćanskim tekstovima.

Kako je na ovaj izazov reagirala muslimanska vlast i većinska kršćanska zajednica? Muslimanska vlast je na osnovu ugovora o zaštiti (zimma) tretirala kršćane u Kordobi između 850. i 859. Ti kršćani, muškarci i žene, svećenici i laici, u većini slučajeva su se bez ikakvog razloga pojavili pred muslimanskim vlastima, vrijedali islam i Božijeg Poslanika želeći da na taj način isprovoci. Kad je uključena vlast, ona je uključila nastojanje da prodru u motive prekršilaca. Kenneth Baxter Wolf, pisac knjige *Kršćanski mučenici u muslimanskoj Španiji* navodi da je kadija Aslam ibn Abdulaziz pitao jednog martira zašto želi da umre kada nije počinio nikakav drugi zločin osim blasphemije, kršćanin je odgovorio da će samo njegovo tijelo umrijeti,

